

Sprawa C-35/23

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

Data wpływu:

25 stycznia 2023 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Oberlandesgericht Frankfurt am Main (Niemcy)

Data postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

16 stycznia 2023 r.

Wnioskodawca i strona wnosząca środek odwoławczy:

Ojciec

Strona przeciwna i druga strona postępowania odwoławczego:

Matka

[...] OBERLANDESGERICHT FRANKFURT AM MAIN

(wyższy sąd krajowy we Frankfurcie nad Menem, Niemcy)

POSTANOWIENIE

W sprawie rodzinnej

dotyczącej pieczy rodzicielskiej nad L

Uczestnicy:

1. dziecko L, zamieszkałe w Polsce,
2. adwokat

osoba reprezentująca interes dziecka,

3. ojciec, wnioskodawca i strona wnosząca środek odwoławczy, zamieszkały w Szwajcarii

[...]

4. matka, strona przeciwna i druga strona postępowania odwoławczego, zamieszkała w Polsce

[...] [oznaczenie izby orzekającej] [Oberlandesgericht Frankfurt am Main (wyższy sąd krajowy we Frankfurcie nad Menem)] [...] [zwięzłe przedstawienie przebiegu postępowania]

w dniu 16 stycznia 2023 r. wydał następujące postanowienie:

I.

Postępowanie zostaje zawieszono.

II.

Do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej kieruje się następujące pytania prejudycjalne w przedmiocie wykładni art. 10 i art. 11 rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczącego jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1347/2000 (zwanego dalej „rozporządzeniem Bruksela IIa”):

W jakim zakresie mechanizm regulacyjny ujęty w art. 10 i art. 11 rozporządzenia Bruksela IIa ogranicza się do postępowań prowadzonych między państwami członkowskimi Unii Europejskiej?

A konkretnie:

1. Czy art. 10 rozporządzenia Bruksela IIa znajduje zastosowanie – co skutkuje utrzymaniem jurysdykcji sądów w dotychczasowym państwie pobytu – jeżeli przed uprowadzeniem dziecko miało zwykły pobyt w państwie członkowskim Unii Europejskiej (Niemczech), a postępowanie w sprawie powrotu dziecka na podstawie konwencji haskiej z dnia 25 października 1980 r. dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę toczy się między państwem członkowskim Unii Europejskiej (Polską) a państwem trzecim (Szwajcarią) i w postępowaniu tym odmówiono powrotu dziecka?

W wypadku udzielenia na pytanie pierwsze odpowiedzi twierdzącej:

2. Jakie wymogi obowiązują w odniesieniu do podniesienia okoliczności utrzymania jurysdykcji w ramach art. 10 lit. b) pkt i) rozporządzenia Bruksela IIa?

3. Czy art. 11 ust. 6–8 rozporządzenia Bruksela IIa znajdują zastosowanie również w wypadku prowadzenia postępowania w sprawie powrotu dziecka na podstawie konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę między państwem trzecim a państwem członkowskim Unii

Europejskiej jako państwem schronienia, jeżeli przed uprowadzeniem dziecko miało zwykły pobyt w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej?

Uzasadnienie:

I.

Postępowanie dotyczy kwestii zakresu stosowania art. 10 i 11 rozporządzenia Bruksela IIa.

Rodzice dziecka zawarli związek małżeński w dniu 7 marca 2013 r. we Frankfurcie nad Menem. Ojciec ma obywatelstwo niemieckie, a matka polskie. Rodzice dziecka mieszkali najpierw razem we Frankfurcie nad Menem (w Niemczech). W dniu 29 czerwca 2013 r. ojciec ze względów zawodowych przeprowadził się do Szwajcarii.

Wspólne dziecko L, które w międzyczasie ma już nie tylko niemieckie, ale również polskie obywatelstwo, urodziło się w dniu 12 listopada 2014 r. w X (w Szwajcarii) i od stycznia 2015 r. do początku kwietnia 2016 r. mieszkało z matką we Frankfurcie nad Menem.

Ojciec regularnie odwiedzał matkę i dziecko w Niemczech, rodzina spędzała też razem urlopy. W dniu 11 maja 2015 r. Amt für Migration (urząd ds. migracji, Szwajcaria) uwzględnił wniosek ojca o połączenie rodziny. Matka otrzymała zezwolenie na pobyt czasowy w Szwajcarii, które było ważne do dnia 31 grudnia 2019 r.

W dniu 9 kwietnia 2016 r. matka przeprowadziła się z L do Polski. Wymeldowała wówczas całą rodzinę we Frankfurcie, podając adres ojca w Szwajcarii. Latem 2016 r. starała się o pracę w Szwajcarii. Od listopada 2016 r. pracuje w Polsce w Zurich Insurance.

Najpierw ojciec odwiedzał rodzinę w Polsce. Od dnia 17 kwietnia 2017 r. matka odmawiała ojcu osobistej styczności ze wspólną córką i zapisała ją bez zgody ojca do przedszkola w Polsce. Pod koniec maja 2017 r. poinformowała ojca, że pozostanie z córką w Polsce.

W dniu 7 lipca 2017 r. ojciec złożył za pośrednictwem organu centralnego Szwajcarii [Bundesamt für Justiz (urząd federalny ds. wymiaru sprawiedliwości)] w Bernie wniosek o powrót dziecka do Szwajcarii. Wniosek ten został oddalony postanowieniem Sądu Rejonowego dla Krakowa-Nowej Huty z dnia 8 grudnia 2017 r., który uzasadnił swoje rozstrzygnięcie wyrażeniem przez ojca zgody na przeprowadzenie się matki z L do Polski na czas nieokreślony. Ponadto sąd potwierdził poważne ryzyko dla dobra dziecka w wypadku powrotu w rozumieniu art. 13 ust. 1 lit. b) konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę. Ojciec miał się przyznać do (jednokrotnego) zastosowania przemocy wobec matki. Wniesione przez ojca zażalenie na to

postanowienie zostało oddalone postanowieniem Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 17 kwietnia 2018 r. (XII Ca 168/18).

Matka złożyła w Polsce pozew o rozwód w dniu 27 września 2017 r. W październiku 2017 r. wymeldowała L w urzędzie miasta X w Szwajcarii.

Postanowieniem z dnia 5 czerwca 2018 r. Sąd Okręgowy w Krakowie tymczasowo powierzył matce sprawowanie pieczy rodzicielskiej nad wspólnym dzieckiem i określił zobowiązanie ojca do świadczeń alimentacyjnych.

Ojciec nie interesował się dalej złożonym w dniu 29 czerwca 2018 r. w niemieckim Bundesamt für Justiz (urzędzie federalnym ds. wymiaru sprawiedliwości) w Bonn wnioskiem o powrót dziecka na podstawie konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę.

W postępowaniu będącym przedmiotem niniejszej sprawy w pkt I wniosku z dnia 12 lipca 2018 r., który wpłynął do Amtsgericht Frankfurt am Main (sądu rejonowego we Frankfurcie nad Menem, Niemcy) w dniu 13 lipca 2018 r., ojciec zażądał przeniesienia na niego wyłącznej pieczy rodzicielskiej nad dzieckiem, a tytułem ewentualnym przyznania mu prawa do decydowania o miejscu pobytu dziecka.

Ponadto w pkt II ojciec wniósł o zobowiązanie matki do przewiezienia dziecka z powrotem do ojca do Szwajcarii od dnia uprawomocnienia się postanowienia.

Ojciec podnosi, że rodzice dziecka wiosną 2015 r. uzgodnili, że będą w przyszłości mieszkać z L w Szwajcarii. W kwietniu 2016 r. matka miała postanowić, że tymczasowo przeniesie się do swoich rodziców do Polski, aby pomóc im w budowie domu. Ojciec miał się na to zgodzić, ale wyraźnie ograniczyć okres pobytu w Polsce do dwóch, co najwyżej trzech lat. W każdym razie najpóźniej od listopada 2017 r. dziecko miało chodzić do przedszkola w Szwajcarii.

Matka sprzeciwiła się żądaniom przedstawionym we wniosku.

Matka podnosi, że ojciec wyraził zgodę na przeprowadzkę do Polski i współdziałał przy uzyskaniu polskiego paszportu. Jej zdaniem nie było uzgodnienia w sprawie przeprowadzki do Polski na czas określony, podobnie jak nie było zgody w sprawie przeprowadzki do Szwajcarii.

W dniu 9 maja 2019 r ojciec został przesłuchany w pierwszej instancji. Matka – s również wezwana – która wcześniej pismem z dnia 19 kwietnia 2019 r. wniosła o przesłuchanie w drodze pomocy prawnej, nie stawiała się w tym terminie.

Na tej rozprawie ojciec oświadczył, że rodzice podczas rozmowy telefonicznej w dniu 29 stycznia 2016 r. ustalili, iż L ma zostać w Polsce na maksymalnie dwa lub trzy lata, a w każdym razie pójść do przedszkola w Szwajcarii.

Postanowieniem z dnia 3 czerwca 2019 r., doręczonym w dniu 7 czerwca 2019 r., Amtsgericht (sąd rejonowy) oddalił wniosek ojca o przeniesienie na niego pieczy rodzicielskiej.

W ramach uzasadnienia sąd wskazał, że nie ma jurysdykcji międzynarodowej. Ojciec miał nie wykazać odpowiedniego konkretnego uzgodnienia w sprawie pobytu matki i dziecka w Polsce na czas określony. Przekazane przez niego informacje o rozmowie ustnej z dnia 9 maja 2019 r. miały pozostawać w sprzeczności z jego wcześniejszymi twierdzeniami zawartymi w piśmie z dnia 3 sierpnia 2018 r., z którego wynika, że jeszcze w maju 2017 r. rodzice rozmawiali o długości pobytu w Polsce i kwestia ta nie była rozstrzygnięta.

Ojciec stoi na stanowisku, że jurysdykcja Amtsgericht Frankfurt am Main (sądu rejonowego we Frankfurcie nad Menem) wynika z art. 11 ust. 6 w związku z art. 11 ust. 7 rozporządzenia Bruksela IIa oraz z art. 10 rozporządzenia Bruksela IIa. Sąd Rejonowy dla Krakowa-Nowej Huty w orzeczeniu z dnia 8 grudnia 2017 r. miał stwierdzić, że miejsce zamieszkania dziecka przed przeprowadzką do Polski nie znajdowało się w Szwajcarii, ponieważ dziecko mieszkało z matką w Niemczech.

Ojciec stoi na stanowisku, że zasady obowiązujące w postępowaniu prowadzonym na podstawie konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę, zgodnie z którymi osoba sprzeciwiająca się wydaniu dziecka musi wykazać, że osoba (współ)opiekująca się dzieckiem zgodziła się lub później wyraziła zgodę na uprowadzenie lub zatrzymanie, mają zastosowanie również w niniejszym postępowaniu. Zdaniem ojca dziecka matka nie wykazała udzielenia nieograniczonej czasowo zgody.

Ponadto ojciec podnosi, że w niniejszej sprawie przeniesienie pieczy rodzicielskiej na ojca najbardziej odpowiada dobru dziecka. Matka poprzez samowolne działanie praktycznie pozbawiła mocy uprawnienia ojca sprawującego pieczę nad dzieckiem, a tym samym nie działała w sposób odpowiadający dobru dziecka. Również w tej kwestii ojciec odsyła do zasad obowiązujących w postępowaniach prowadzonych na podstawie konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę.

W dniu 8 lipca 2019 r. do Amtsgericht (sądu rejonowego) ojciec złożył środek odwoławczy od rozstrzygnięcia wydanego w przedmiocie jego wniosku w pierwszej instancji.

Matka wnosi o oddalenie odwołania.

Sąd odsyłający wielokrotnie zwracał ojcu uwagę na fakt, że uwzględnienie jego odwołania nie jest prawdopodobne, ponieważ nawet jeśli przyjąć jurysdykcję międzynarodową, nie można wyjść z założenia, że przeniesienie pieczy rodzicielskiej na ojca najbardziej odpowiada dobru dziecka, § 1671 Bürgerliches Gesetzbuch (kodeksu cywilnego, Niemcy; zwanego dalej „BGB”).

Sąd odsyłający zwracał ojcu uwagę również na to, że jego zdaniem zastosowanie art. 10 rozporządzenia Bruksela IIa ogranicza się do stosunków między państwami członkowskimi Unii Europejskiej oraz że postępowanie prowadzone między Polską a Szwajcarią nie może wywoływać skutków, o których mowa w art. 10 rozporządzenia Bruksela IIa.

Ojciec wnosi o skierowanie do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w Luksemburgu następujących pytań prejudycjalnych w ramach wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

[...] [kwestie, o wyjaśnienie których wnosi ojciec; częściowo zawarte w pytaniach prejudycjalnych, które jako jedyne mają znaczenie]

W 2022 r. ojciec miał osobistą styczność z dzieckiem w Polsce na zasadach określonych przez polski sąd.

II.

1. Jurysdykcja międzynarodowa

Jurysdykcja międzynarodowa sądów niemieckich w wypadku postępowań w przedmiocie pieczy rodzicielskiej wszczętych przed dniem 1 sierpnia 2022 r. wynika co do zasady z art. 8 ust. 1 rozporządzenia Bruksela IIa, jeżeli nie znajdują zastosowania nadrzędne uregulowania, o których mowa w art. 9, 10 i 12 (art. 8 ust. 2 rozporządzenia Bruksela IIa. Nowe rozporządzenie (WE) nr 2019/1111 z dnia 25 czerwca 2019 r. (zwane dalej „rozporządzeniem Bruksela IIb”) ma zastosowanie do postępowań wszczętych dopiero po dniu 1 sierpnia 2022 r., art. 100 ust. 1 rozporządzenia Bruksela IIb. Do niniejszego postępowania należy nadal stosować rozporządzenie Bruksela IIa w brzmieniu nadanym mu rozporządzeniem (WE) nr 2201/2003, art. 100 ust. 2 rozporządzenia Bruksela IIb.

Istotnym kryterium decydującym o jurysdykcji międzynarodowej jest zgodnie z art. 8 ust. 1 rozporządzenia Bruksela IIa zwykły pobyt dziecka (a.), jeżeli nie znajdują zastosowania żadne uregulowania o charakterze nadrzędnym, w tym przypadku art. 10 rozporządzenia Bruksela IIa (b.).

a. Artykuł 8 ust. 1 rozporządzenia Bruksela IIa

W myśl art. 8 ust. 1 rozporządzenia Bruksela IIa w sprawach odpowiedzialności rodzicielskiej jurysdykcję mają sądy państwa członkowskiego, w którym w chwili wniesienia pozwu lub wniosku dziecko ma zwykły pobyt.

Stały pobyt należy określić jako centrum życia i egzystencji dziecka w świetle wszystkich okoliczności faktycznych danego przypadku w oparciu o integrację ze środowiskiem społecznym i rodzinnym, a znaczenie mają w tym zakresie trwałość, zgodność z prawem oraz warunki pobytu w danym państwie (wyroki Trybunału Sprawiedliwości: z dnia 2 kwietnia 2009 r., C- 523/07, pkt 42, 44;

z dnia 22 grudnia 2010 r., C-497/10 PPU, pkt 47; z dnia 8 czerwca 2017 r., C-111/17 PPU, pkt 42).

L od kwietnia 2016 r. mieszka z matką w Polsce i od kwietnia/maja 2017 r. uczęszczała tam do przedszkola.

W chwili złożenia wniosku w lipcu 2018 r. L przebywała na stałe w Polsce, w związku z czym nie można oprzeć jurysdykcji sądów niemieckich na art. 8 ust. 1 rozporządzenia Bruksela IIa.

b. Jurysdykcja w przypadku uprowadzenia dziecka

Artykuł 10 rozporządzenia Bruksela IIa przewiduje szerszą jurysdykcję w przypadku bezprawnego uprowadzenia lub zatrzymania dziecka. W takich sytuacjach jurysdykcja międzynarodowa sądów państwa, w którym dziecko miało dotychczas zwykły pobyt, zostaje utrzymana, nawet jeśli dziecko uzyskuje nowe miejsce zwykłego pobytu w innym państwie, jeżeli nie występują przesłanki szczególne.

Aby tak było, art. 10 rozporządzenia Bruksela IIa musi najpierw znaleźć zastosowanie do niniejszego postępowania.

W świetle brzmienia art. 10 rozporządzenia Bruksela IIa („państwo członkowskie”) zastosowanie tej normy ogranicza się do stosunków między państwami członkowskimi związanymi rozporządzeniem Bruksela IIa. Trybunał Sprawiedliwości wyjaśnił w tej kwestii, iż okoliczność, że art. 10 rozporządzenia Bruksela IIa używa wyrażenia „państwo członkowskie”, a nie określeń „państwo” lub „państwo trzecie”, oraz że uzależnia on przyznanie jurysdykcji od aktualnego lub poprzedniego miejsca zwykłego pobytu „w państwie członkowskim”, nie odnosząc się do możliwości uzyskania miejsca pobytu na terytorium państwa trzeciego, oznacza również, że przepis ów reguluje jedynie jurysdykcję w przypadkach uprowadzenia dziecka pomiędzy państwami członkowskimi (wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 24 marca 2021 r., C-603/20 PPU, pkt 38–40).

Zdaniem ojca przesłanka ta jest spełniona, ponieważ niniejsze postępowanie prowadzone jest między Niemcami a Polską, a tym samym między dwoma państwami członkowskimi Unii Europejskiej związanymi rozporządzeniem Bruksela IIa. L mieszkała z matką we Frankfurcie i w związku z tym miała zwykły pobyt w Niemczech.

Sąd odsyłający nie podziela tego poglądu, lecz widzi zastosowanie art. 10 i art. 11 rozporządzenia Bruksela IIa w kontekście prowadzenia postępowania w sprawie powrotu dziecka na podstawie konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę. Artykuł 11 rozporządzenia Bruksela IIa zawiera dodatkowe uregulowania proceduralne, które znajdują zastosowanie w postępowaniach w sprawie powrotu dziecka prowadzonych na podstawie konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za

granicę, w których zarówno państwo pochodzenia, jak i państwo schronienia są państwami członkowskimi Unii Europejskiej i są związane rozporządzeniem Bruksela IIa [...] [odesłanie do doktryny]. Uregulowania zawarte w art. 10 i art. 11 rozporządzenia Bruksela IIa z jednej strony wzmacniają mechanizm powrotowy przewidziany w konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę poprzez ograniczenie stosowania odstępstw i uprzywilejowanie wykonania orzeczenia zarządzającego powrót dziecka, z drugiej strony istnieją jednak przepisy szczególne dotyczące przyśpieszenia procedowania i wysłuchania, a także obowiązków ochronnych i informacyjnych wobec uczestników postępowania.

W wyroku dotyczącym wykładni art. 10 rozporządzenia (WE) nr 2201/2003 (w niniejszej sprawie: ustalenia pobytu w wypadku uprowadzenia dziecka) z dnia 24 marca 2021 r., C-603/20 PPU, Trybunał Sprawiedliwości wyjaśnił, że do celów dokonywania wykładni przepisu prawa Unii należy wziąć pod uwagę nie tylko jego brzmienie, ale także kontekst, w jaki się wpisuje, oraz cele regulacji (wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 24 marca 2021 r., C-603/20 PPU, pkt 37). W związku z powyższym, jeśli chodzi o wykładnię art. 10 rozporządzenia Bruksela IIa, z brzmienia tego przepisu oraz z wykładni wskazanej w opublikowanym przez Komisję Europejską Praktycznym przewodniku dotyczącym stosowania rozporządzenia nr 2201/2003 wyraźnie wynika, że omawiana norma dotyczy jedynie konfliktów jurysdykcyjnych pomiędzy państwami członkowskimi, a nie takich konfliktów pomiędzy państwem członkowskim a państwem trzecim (wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 24 marca 2021 r., C-603/20 PPU, pkt 29). Trybunał Sprawiedliwości podkreślił jednocześnie, że szczególne reguły jurysdykcyjne podlegają ścisłej wykładni, a zatem nie dopuszczają interpretacji wykraczającej poza sytuacje wyraźnie przewidziane w odnośnym rozporządzeniu lub skutkującej uwzględnieniem jedynie części ich brzmienia w celu zastosowania tej części w sposób autonomiczny (wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 24 marca 2021 r., C-603/20 PPU, pkt 47, 48).

W związku z powyższym sąd odsyłający zakłada, że uregulowań zawartych w art. 10 i art. 11 rozporządzenia Bruksela IIa nie należy rozpatrywać niezależnie od siebie.

W postępowaniu w sprawie powrotu wszczętym przez ojca na wniosek z dnia 7 lipca 2017 r. za pośrednictwem Bundesamt für Justiz (urząd federalny ds. wymiaru sprawiedliwości) w Bernie, którego celem był powrót dziecka do Szwajcarii, wynikające z art. 11 rozporządzenia Bruksela IIa wymogi odnoszące się do prowadzenia postępowań na podstawie konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę nie znalazły zastosowania, ponieważ Szwajcaria nie jest związana rozporządzeniem Bruksela IIa. W związku z tym sąd w Polsce, oddalwszy wniosek o powrót, nie miał też powodu, aby procedować zgodnie z art. 11 ust. 6 i 7 rozporządzenia Bruksela IIa i informować sądy lub organ centralny w Niemczech o wydaniu orzeczenia odmawiającego zarządzenia powrotu dziecka.

Drugi wniosek o powrót, który ojciec złożył niemieckim Bundesamt für Justiz (urzędzie federalnym ds. wymiaru sprawiedliwości) w Bonn na krótko przed wszczęciem niniejszego postępowania, nie może uzasadniać utrzymania jurysdykcji w myśl art. 10 rozporządzenia Bruksela IIa, ponieważ postępowanie to nie jest prowadzone. Istotny w tym zakresie jest okoliczność wpłynięcia wniosku do sądu. Z informacji podanych przez ojca wynika, że w Polsce nie wszczęto kolejnego postępowania w sprawie powrotu.

Ponadto zasadność drugiego wniosku złożonego na podstawie konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę wydaje się co do zasady wątpliwa, ponieważ prawomocność orzeczenia sądu odwoławczego w Polsce prawdopodobnie stoi na przeszkodzie wszczęciu w tym samym przedmiocie kolejnego postępowania na podstawie konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę. Orzeczenia polskich sądów zawierają też wywoły w kwestii bezprawnego zatrzymania dziecka.

2. Zastosowanie art. 10 rozporządzenia Bruksela IIa

Jeżeli art. 10 rozporządzenia Bruksela IIa co do zasady znajduje zastosowanie również w stanie faktycznym będącym przedmiotem niniejszego postępowania, do zmiany jurysdykcji [wobec braku zgody obojga sprawujących pieczę nad dzieckiem, lit. a)] dochodzi dopiero wtedy, kiedy dziecko uzyskało nowy zwykły pobyt, od przynajmniej roku przebywa w nowym państwie pobytu, zadomowiło się w swoim nowym otoczeniu i spełniony jest któryś z zespołów przesłanek wymienionych pod lit. b) pkt i)–iv). W niniejszej sprawie wątpliwości budzi spełnienie zespołu przesłanek wymienionych pod lit. b) pkt i), zgodnie z którym jurysdykcja nie jest utrzymana, jeżeli w ciągu roku od chwili, w której sprawujący pieczę nad dzieckiem dowiedział się lub powinien był się dowiedzieć o miejscu pobytu dziecka, do właściwych organów państwa członkowskiego, do którego dziecko zostało uprowadzone lub w którym jest bezprawnie zatrzymane, nie został złożony żaden pozew lub wniosek o powrót dziecka; [art. 10 lit. b) pkt i) rozporządzenia Bruksela IIa].

Aby utrzymać jurysdykcję tutejszych sądów, ojciec musiał zatem złożyć wniosek o powrót dziecka w ciągu roku od uzyskania wiedzy lub zaistnienia bezprawności.

Ojciec podnosi, że wyraził zgodę na pobyt matki z L w Polsce na czas określony. Po upływie tego okresu matka nie przeprowadziła się z L do Szwajcarii wbrew przywołanemu przez ojca uzgodnieniu.

Ojciec podnosi w tej kwestii, że dziecko jest zatrzymane w Polsce bezprawnie co najmniej od dnia 24 maja 2017 r. (pójście do przedszkola). Ponadto ojciec twierdzi, że rodzice uzgodnili, iż od listopada 2017 r. dziecko miało pójść do przedszkola w Szwajcarii.

Wniosek ojca dotyczący pieczy nad dzieckiem wpłynął do Amtsgericht (sądu rejonowego) w dniu 13 lipca 2018 r. Termin jednego roku, o którym mowa w art. 10 lit. b) pkt i) rozporządzenia Bruksela IIa, byłby zachowany jedynie

wtedy, gdyby należało odnieść się do późniejszego momentu, tzn. pójścia do przedszkola. Jeśli przyjąć twierdzenie podniesione w postępowaniu w sprawie powrotu dziecka (bezprawność od chwili zapisania do przedszkola od maja 2017 r.), wniosek nie wpłynąłby w terminie jednego roku, określonym w art. 10 lit. b) pkt i) rozporządzenia Bruksela IIa.

Nasuwa się tutaj pytanie, czy ojciec naruszył termin prekluzyjny wskutek prowadzonego w Polsce postępowania na podstawie konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę, w którym podniósł kolejne twierdzenie, czy też w ramach art. 10 rozporządzenia Bruksela IIa można przyjąć również późniejsze rozpoczęcie biegu tego terminu. Po zakończeniu postępowania w sprawie powrotu dziecka można by wówczas opóźnić moment rozpoczęcia biegu terminu jednego roku, co ostatecznie nie odpowiada jednak intencji uzyskania szybkiego wyjaśnienia prawa do sprawowania pieczy nad dzieckiem w interesie dobra dziecka.

Ponadto kwestią sporną między rodzicami jest czasowe ograniczenie pobytu matki i dziecka w Polsce. Matka zaprzecza, by uzgodniono takie czasowe ograniczenie.

W kwestii ciężaru podniesienia okoliczności faktycznych i ciężaru dowodu ojciec odsyła do zasad mających zastosowanie w postępowaniach prowadzonych na podstawie konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę do wykazania zgody lub porozumienia, w świetle których rodzic sprzeciwiający się wydaniu dziecka musi udowodnić, że wnioskodawca zgodził się lub później wyraził zgodę na uprowadzenie [zob. art. 13 ust. 1 lit. a) konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę].

Zdaniem izby orzekającej szczególnych zasad dotyczących ciężaru dowodu, które obowiązują w postępowaniach prowadzonych na podstawie konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę, nie można przenieść na grunt niniejszego postępowania. Przedmiotem niniejszego postępowania nie jest bowiem powrót dziecka w ramach postępowania prowadzonego na podstawie konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę, lecz wniosek o przeniesienie pieczy rodzicielskiej, do którego znajdują zastosowanie ogólne zasady prawa procesowego obowiązujące w postępowaniach w przedmiocie pieczy rodzicielskiej. Sądy w uprzednim państwie pobytu samodzielnie badają przesłanki, o których mowa w art. 10 rozporządzenia Bruksela IIa (wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 22 grudnia 2010 r., C-497/10 PPU, pkt 62 i nast.). Nie ma związania orzeczeniem w przedmiocie wniosku o powrót dziecka wydanym na podstawie konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę w nowym państwie pobytu. W związku z tym obowiązuje zasada badania z urzędu, o której mowa w § 26 Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit (ustawy o postępowaniu w sprawach rodzinnych i niespornych,

Niemcy) i która obejmuje również obowiązek badania z urzędu jurysdykcji międzynarodowej [Bundesgerichtshof (federalny trybunał sprawiedliwości, Niemcy)] [...] [odesłanie do specjalistycznego czasopisma prawniczego] [postanowienie z dnia 17 lutego 2010 r. – XII ZB 68/09]). W postępowaniach wnioskowych takich jak niniejsze postępowanie wszczęte na wniosek o przeniesienie pieczy rodzicielskiej na podstawie § 1671 BGB obowiązuje ponadto zasada, zgodnie z którą na uczestnikach postępowania ciąży pewien ciężar podniesienia okoliczności faktycznych, które są dla nich korzystne. Sprzeczności w twierdzeniach ojca również podlegają zatem odpowiedniej ocenie sądu.

3. Zastosowanie art. 11 ust. 8 rozporządzenia Bruksela IIa

Uregulowania zawarte w art. 11 ust. 6–8 rozporządzenia Bruksela IIa w wypadku odmowy powrotu dziecka zgodnie z art. 13 konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę w postępowaniu prowadzonym na jej podstawie wymuszają wszczęcie postępowania w przedmiocie pieczy nad dzieckiem w państwie wcześniejszego pobytu. W szczególności orzeczenia w przedmiocie pieczy rodzicielskiej, które są wydawane po odmowie powrotu dziecka w postępowaniu prowadzonym na podstawie konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę w ramach stosowania art. 11 rozporządzenia Bruksela IIa i obejmują wydanie (powrót) dziecka, podlegają w myśl art. 11 ust. 8 rozporządzenia Bruksela IIa, art. 40 ust. 1 lit. b) w związku z art. 42 rozporządzenia Bruksela IIa uprzywilejowanemu wykonaniu.

Ojciec stoi na stanowisku, zgodnie z którym orzeczenie sądu w przedmiocie pieczy rodzicielskiej związane z zarządzeniem powrotu dziecka podlega art. 11 ust. 8 rozporządzenia Bruksela IIa, a tym samym uregulowaniom dotyczącym uprzywilejowanego wykonania.

Zdaniem sądu odsyłającego zastosowanie art. 10 ust. 6–8 rozporządzenia Bruksela IIa wymaga natomiast bezwzględnie przeprowadzenia postępowania na podstawie konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka między dwoma państwami członkowskimi związanymi przepisami rozporządzenia Bruksela IIa, w związku z czym art. 11 ust. 8 rozporządzenia Bruksela IIa nie znajduje w niniejszej sprawie zastosowania. Artykuł 11 ust. 8 rozporządzenia Bruksela IIa służy uproszczeniu wykonywania orzeczeń w przedmiocie pieczy nad dzieckiem wydawanych po przeprowadzeniu postępowań na podstawie konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka, podlegających szczególnym wymogom, o których mowa w art. 11 ust. 2–5 rozporządzenia Bruksela IIa. Jak już wyjaśniono, postępowanie w sprawie powrotu dziecka prowadzone między Szwajcarią a Polską nie było objęte zakresem obowiązywania rozporządzenia Bruksela IIa. Istotne w tej kwestii jest nie miejsce zamieszkania ojca, lecz kwestia wzajemnego związania i zobowiązania państw rozporządzeniem Bruksela IIa.

[...] [podpisy; formuła poświadczająca]

DOKUMENT ROBOCZY